

Ważniejsze cytowane dokumenty

Agenda for Development, A/RES/51/240.

Deklaracja Filadelfijska (Philadelphia Declaration; 1944).

Deklaracja Narodów Zjednoczonych (United Nations Declaration; 1942).

Declaration on the Establishment of a New International Economic Order, A/S-6/3201.

Deklaracja Zasad Hot Springs (Declaration Hot Springs; 1943).

Declaration on International Economic Co-operation, in particular the Revitalization of Economic Growth and Development of the Developing Countries, A/S-18/3.

Declaration on Social Progress and Development, A/RES/24/2542.

Declaration on the Right to Development, A/RES/41/128.

International Development Strategy for the Second United Nations Development Decade, A/RES/25/2626.

International Development Strategy for the Third United Nations Development Decade, A/RES/35/56.

International Development Strategy for the Fourth United Nations Development Decade, A/RES/45/199.

Karta Atlantycka (Atlantic Charter; 1941).

Karta Narodów Zjednoczonych (United Nations Charter; 1945).

Konstytucja Organizacji NZ ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO; 1945).

Leon XIII, Rerum novarum (Encyklika o kwestii robotniczej; 1891).

Marks K., Engels F., Manifest Partii Komunistycznej (1848).

Pakt Ligi Narodów (Covenant of the League of Nations; Pacte de la Société des Nations; 1919).

Pakt pomiędzy Niemcami, Włochami i Japonią (tzw. Pakt Trzech; Pact of Tree; 1940).

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Universal Declaration of Human Rights; 1948).

Roosevelt F.D., Przemówienie przed Kongresem Stanów Zjednoczonych (6 stycznia 1941).

Deklaracja Międzysojusznicza (The Declaration of St. James's Palace; 1941).

Truman H.S., Inaugural Address (20 stycznia 1949).

Układ o Międzynarodowym Banku Odbudowy i Rozwoju (IBRD; 1944).

Układ o Międzynarodowym Funduszu Walutowym (IMF; 1944).

United Nations Development Decade. A programme for international economic co-operation (I), A/RES/16/1710.

Wilsona czternaście punktów (Wilson's Fourteen Points; 1918).

Druki zwarte

- Achcar G., Gresh A., Radvanyi J., Rekacewicz P., Vidal D., L'Atlas du Monde diplomatique, Paris 2003.
- Allen, J.L., Leppman, E.J., 2008, Student Atlas of World Politics, 6th ed., New York 2004.
- Amin S., Zmurszały kapitalizm, Warszawa 2004.
- Annan K., Agenda for Development, http://www.un.org/Docs/SG/ag_index.htm.
- Antonowicz L., Państwa i terytoria. Studium prawnomiędzynarodowe, Warszawa 1988.
- Arndt H.W., Economic Development. The History of an Idea, Chicago and London 1987.
<https://doi.org/10.7208/chicago/9780226232140.001.0001>
- Atlas historii świata. Kompendium wiedzy historycznej, Warszawa 2004.
- Atlas historique de l'Afrique, Paris 1988.
- Baczwarow M., Suliborski A., Kompendium wiedzy o geografii politycznej i geopolityce. Terminologia, Warszawa, Łódź 2002.
- Balon J., Desperak J., Tablice geograficzne, Warszawa 2003.
- Bankowicz B., Bankowicz M., Dudek A., Słownik historii politycznej świata. 1901–2005, Kraków 2006.
- Bankowicz M. (red.), Historia polityczna świata XX w. 1901–1945, Kraków 2004.
- Barbag J., Geografia gospodarki świata, Warszawa 1988.
- Barbag J., Geografia polityczna ogólna, Warszawa 1987.
- Barbag J. (red.), Geografia powszechna, t. II: Człowiek i jego działalność gospodarcza, Warszawa 1963.
- Barbag J. (red.), Geografia świata, Warszawa 1985.
- Bartnicki A. et al., Konflikty współczesnego świata, Warszawa 2008.
- Basic Facts about the United Nations, New York 1995.
- Bauman Z., Płynna nowoczesność, Kraków 2006.
- Bieleń S., Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej, Warszawa 2006.
- Bierzanek R., Współczesne stosunki międzynarodowe, Warszawa 1972.
- Blacksell M., Geografia polityczna, Warszawa 2008.
- Bonnett A., The Idea of the West. Culture, Politics and History, New York 2004.
<https://doi.org/10.1007/978-0-230-21233-6>
- Boniface P. (ed.), Atlas des relations internationales, Paris 2003.
- Borys T., Rogala P. (red.), Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe, Warszawa 2008.
- Bourguignon, F., Morrison C., 1999, The Size Distribution of Income Among World Citizens, 1820–1990, Mimeo, Paris.
- Boyd A., Comenetz J., An Atlas of World Affairs. 11th ed., London, New York 2007.

Boyd D., Eleonora Akwitańska. Królowa Francji i Anglii, Warszawa 2005.

Brillard P., Djalili M.-R., Tiers Monde et Relations Internationales, Paris 1984.

Bruce S., Fundamentalizm, Warszawa 2006.

Budnikowski A., Międzynarodowe stosunki gospodarcze, Warszawa 2001.

Calvez J.-Y., Tiers Monde...un monde dans le monde. Aspects sociaux, politiques, internationaux, Paris 1989.

Cameron R., Neal L., Historia gospodarcza świata. Od paleolitu do czasów najnowszych, Warszawa 2004.

Chantebout B., Le Tiers Monde, Paris 1986.

Chojnicki Z., Podstawy metodologiczne i teoretyczne geografii, Poznań 1999.

Chojnicki Z., Czyż T. (red.), Zróżnicowanie przestrzenne poziomu i warunków życia ludności, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 153, Warszawa 1991.

Chwalba A., Historia powszechna. Wiek XIX, Warszawa 2008.

Cipolla C. M., Historia gospodarcza ludności świata, Warszawa 1965.

Cohen D., Bogactwo świata, ubóstwo narodów, Kraków 2000.

Courtois S., Werth N., Panné J.-L., Paczkowski A., Bartosek K., Margolin J.-L., Czarna księga komunizmu. Zbrodnie, terror, prześladowania, Warszawa 1999.

Cox K.R. (ed.), Political Geography. Critical Concepts in the Social Sciences, Vol. II, London, New York 2005.

Crosby A.W., Imperializm ekologiczny. Biologiczna ekspansja Europy, 900–1900, Warszawa 1999.

Czerny M., Globalizacja a rozwój. Wybrane zagadnienia geografii społeczno-gospodarczej świata, Warszawa 2005.

Czerny M., Łuczak R., Makowski J., Globalistyka. Procesy globalne i ich lokalne konsekwencje, Warszawa 2007.

Czubiński A., Historia drugiej wojny światowej 1939–1945, Poznań 2006.

Danecki J., Danecka M. (red.), U podłoża globalnych zagrożeń. Dylematy rozwoju, Warszawa 2003.

Davies N., Europa. Między Wschodem a Zachodem, Kraków 2007.

Davies N., Europa. Rozprawa historyka z historią, Kraków 1998.

Davies N., Wyspy. Historia, Kraków 2003.

Diamond J., Strzelby, zarazki, maszyny. Losy ludzkich społeczeństw, Warszawa 2000.

Dickenson J., Gould B., Clarke C., Mather S., Prothero M., Siddle D., Smith C., Thomas-Hope E., A Geography of the Third World, London, New York 1996.

Deszczyński P., Kraje rozwijające się w koncepcjach ekonomicznych SPD. Doktryna i praktyka, Poznań 2001.

Dobosiewicz Z., Olszewski T., Geografia ekonomiczna świata, Warszawa 1994.

[Dobrska Z. et al. (kom. red.)], Dialogi o Trzecim Świecie, t. 1, Warszawa 1984.

Dobrzycki W., Historia stosunków międzynarodowych 1815–1945, Warszawa 2003.

Dobrzycki W., Stosunki międzynarodowe w Ameryce Łacińskiej. Historia i współczesność, Warszawa 2000.

Domański R., Geografia ekonomiczna. Ujęcie dynamiczne, Warszawa 2004.

Dumanowski B., Wstęp do badań naukowych dla geografów, Warszawa 1990.

Dziwisz S., Świadectwo, w rozmowie z G.F. Svidercoschim, Warszawa 2007.

Eco U., Jak napisać pracę dyplomową. Poradnik dla humanistów, Warszawa 2007.

Eliot T.S., A Choice of Kipling's Verse made by T.S. Eliot with an essay on Rudyard Kipling, London 1963.

Encyklopedia Powszechna PWN, t. 2, Warszawa 1974.

Encyklopedia PWN. Kalendarium dziejów świata, Warszawa 2006.

Evans G., Newnham J., The Penguin Dictionary of International Relations, London 1998.

Fairbank J.K., Historia Chin. Nowe spojrzenie, Gdańsk 1996.

Fanon F., Wyklęty lud ziemi, post. J.-P. Sartre, Warszawa 1985.

Ferguson N., Imperium. Jak Wielka Brytania zbudowała nowoczesny świat, Warszawa 2007.

Fleszar M., Geografia ekonomiczna świata, Warszawa 1978.

Flint C., Wstęp do geopolityki, Warszawa 2008.

Fukuyama F., Koniec człowieka, Kraków 2004.

Fukuyama F., Koniec historii, Poznań 1996.

Gawlikowski K. (red.), Azja Wschodnia na przełomie XX i XXI wieku. Przemiany polityczne i społeczne, Warszawa 2004.

Giddens A., Socjologia, Warszawa 2005.

Glassner M.I., Fahrer C., Political Geography, Hoboken, NJ 2004.

Goldstein J.S., International Relations. Brief Second Edition, New York 2004.

Goody J., Kapitalizm i nowoczesność. Islam, Chiny, Indie a narodziny Zachodu, Warszawa 2006.

Gray J., Al-Kaida i korzenie nowoczesności, Warszawa 2006.

Greig A., Hulme D., Turner M., Challenging Global Inequality, New York 2007.
<https://doi.org/10.1007/978-0-230-20840-7>

Griffiths M., O'Callaghan T., International Relations. The Key Concepts, London, New York, 2007.

Grzeszczak J., Bieguny wzrostu a formy przestrzeni spolaryzowanej, „Prace Geograficzne” nr 173, Wrocław 1999.

Haliżak E., Kuźniar R. (red.), *Stosunki międzynarodowe. Geneza. Struktura. Dynamika*, Warszawa 2006.

Haynes J., *Politics in the Developing World. A Concise Introduction*, Blackwell Publishing 2002.

Historia nowożytna, t. 3, 1870–1918, dod. mapy, Książka i Wiedza 1964.

Hoogvelt A.M.M., *The Third World in Global Development*, London 1982.
<https://doi.org/10.1007/978-1-349-16777-7>

Horwitz T., *Błękitne przestrzenie. Wyprawa śladami kapitana Cooka*, Warszawa 2005.

Huntington S.P., *Zderzenie cywilizacji i nowy kształt ładu światowego*, Warszawa 1998.

Ilustrowany atlas dziejów świata, Warszawa 2003.

Jackson J. (red.), *Zarys historii Europy. XX wiek (1900–1945)*, Warszawa 2004.

Jackson R., Sørensen G., *Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych. Teorie i kierunki badawcze*, Kraków 2006.

Jean C., *Geopolityka*, Wrocław 2003.

Jędrzejczyk D., *Myśl geograficzna Wacława Nałkowskiego*, Warszawa 1999.

Kagan R., *Potęga i raj. Ameryka i Europa w nowym porządku świata*, Warszawa 2003.

Kapuściński R., *Rwący nurt historii. Zapiski o XX i XXI wieku*, Kraków 2007.

Karolczak K., Pieliński K., Tański M. (oprac.), *Współczesna myśl polityczna. Wybór tekstów źródłowych*, t. 1, Warszawa 1994.

Kennedy P., *Mocarstwa świata. Narodziny, rozkwit, upadek*, Warszawa 1995.

Kennedy P., *U progu XXI wieku (przymiarka do przyszłości)*, Londyn 1994.

Kolodziej E.A., Kanet R.E. (eds), *The Limits of Soviet Power in the Developing World*, Baltimore 1989.

Kołakowski L., *Główne nurty marksizmu*, cz. I: Powstanie; cz. II: Rozwój; cz. III: Rozkład, Poznań [2000–2001].

Komornicki T., Podgórski Z. (red.), *Idee i praktyczny uniwersalizm geografii. Geografia społeczno-ekonomiczna. Dydaktyka, „Dokumentacja geograficzna” 2006, nr 33.*

Kopaliński W., *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku*, Warszawa 2000.

Korbonski A., Fukuyama F. (eds), *The Soviet Union and the Third World*, Ithaca, London 1987.
<https://doi.org/10.2307/2151365>

Kowalski P., *Potrzeby ludzkie a prawa człowieka*, Wrocław 1989.

Krasuski J., *Europa między Rosją i światem islamu*, Toruń 2005.

Kruczkowski A. (red.), *Współczesne stosunki międzynarodowe*, Warszawa 1970.

Kukułka J., *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Warszawa 1982.

Kukułka J., Popiuk-Rysińska I. (red.), *Wkład ONZ w rozwój współżycia narodów*, Warszawa 1997.

Kuźniar R., *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa 2005.

- Kuźniar R., Prawa człowieka. Prawo, instytucje, stosunki międzynarodowe, Warszawa 2000.
- Kuźniar R. (red), Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku. Wizje – koncepcje – paradygmaty, Warszawa 2005.
- Lacoste Y., Géographie du sous-développement. Géopolitique d'une crise, Presses Universitaires de France, [Paris] 1976.
- Lacoste Y., Les pays sous-développés, Paris 1979.
- Landes D.S., Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy, Warszawa 2000.
- Leszczycki S., Geografia jako nauka i wiedza stosowana, Warszawa 1975.
- Lewis B., Co się właściwie stało? O kontaktach Zachodu ze światem islamu, Warszawa 2003,
- Lewis M.W., Wigen K.E., The Myth of Continents: a Critique of Metageography, Los Angeles, London 1997.
- Lister R., Bieda, Warszawa 2007.
- Lundestad G., East, West, North, South. Major Developments in International Politics since 1945, Oslo–Oxford 1987; 5th ed., London 2004.
- Maddison A., The World Economy: A Millennial Perspective, Development Centre Seminars, OECD 2001. <https://doi.org/10.1787/9789264189980-en>
- Maik W., Rembowska K., Suliborski A. (red.), Geografia a przemiany współczesnego świata, Bydgoszcz 2007.
- Malinowski M.J., Ideologie afrykańskie 1945–1985, Wrocław 1986.
- Mały oxfordzki słownik historii świata w XX wieku, Londyn 1992.
- Mayor F., Przyszłość świata, Warszawa 2001.
- Michałek K., Na drodze ku potędze. Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1861–1945, Warszawa 1993.
- Michałowska G. (red.), Mały słownik stosunków międzynarodowych, Warszawa 1999.
- Moczulski L., Geopolityka. Potęga w czasie i przestrzeni, Warszawa 1999.
- Mountjoy A.B., The Third World. Problems and Perspectives, London 1980.
- Moyes A., Hayter T., World III. A handbook on developing countries, Oxford, New York 1965.
- Museveni Y.K., What is Africa's problem? Speeches and writings on Africa by Yoweri Kaguta Museveni, Kampala 1992.
- Mydel R., Groch J. (red.), Popularna Encyklopedia Powszechna. Kontynenty i państwa Azja, t. II, Warszawa 2001.
- Mydel R., Groch J. (red.), Popularna Encyklopedia Powszechna. Kontynenty i państwa, Europa, t. II, Warszawa 2001.
- Nagels J., La tiers-mondisation de l'ex-URSS?, Bruxelles 1993.

- Nouschi M., Mały atlas XX wieku. Historia, Warszawa 2006.
- Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, t. 4, Warszawa 1996.
- Nugent W., Parafianowicz H. (red.), Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki, t. 3, 1848–1917, Warszawa 1995.
- Ochoa G., Corey M., Kalendarium nauki i techniki, Poznań 1999.
- Orłowski W.M., Stulecie chaosu. Alternatywne dzieje XX wieku, Warszawa 2006.
- Osmańczyk E.J., Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych, Warszawa 1986.
- Otok S., Geografia polityczna, Warszawa 1998.
- Otok S., Geografia społeczna, Warszawa 1987.
- Oxford Atlas of World History, Oxford 2007.
- Oyrzanowski B., Historia doktryn ekonomicznych w zarysie, Kraków 1993.
- Piasecki R. (red.), Ekonomia rozwoju, Warszawa 2007.
- Pieter J., Ogólna metodologia pracy naukowej, Wrocław 1967.
- Pietraś M. (red.), Międzynarodowe stosunki polityczne, Lublin 2006.
- Plit F. (ed.), Development in the Desert. A Case Study of Farafra Oasis, Egypt, Warszawa 2005.
- Plit F., Jak pisać prace licencjackie i magisterskie z geografii, Warszawa 2007.
- Podstawy nauk politycznych. Podręcznik dla szkół wyższych, Warszawa 1977.
- Polak E., Globalizacja a zróżnicowanie społeczno-ekonomiczne, Warszawa 2009.
- Potter R.B., Binns T., Elliott J.A., Smith D., Geographies of Development, Longman 1999.
- Power M., Rethinking Development Geographies, London, New York 2003.
<https://doi.org/10.4324/9780203006184>
- Prokopczuk J., Z metodologii badań nad Trzecim Światem, Warszawa 1983.
- Przyborowska-Klimczak A., Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów, Lublin 1996.
- Qi Wen, Chiny, [Pekin] 1990.
- Ramus E. (red.), Północ–Południe: konflikt czy współpraca, Warszawa 2001.
- Randall V., Theobald R., Political Change and Underdevelopment. A critical Introduction to Third World Politics, London 1998. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-26856-6>
- Rościszewski M., Czyż B., Grzeszczak J. (eds), The state, modes of production and world political map. Institute of Geography and Spatial Organization, Polish Academy of Sciences, Conference papers 3, Warszawa 1989.
- Rościszewski M., Mashbits Y.G., Siemek Z. (eds), Third World. Geographical problems of development, „Geographical Studies” no 141, Wrocław 1981.
- Rościszewski M. (red.), Zmiany w światowej przestrzeni społeczno-gospodarczej, „Dokumentacja Geograficzna” 1991, z. 6.

- Ruthven M., Nanji A., *Historical Atlas of the Islamic World*, Oxford 2004.
- Rydzkowski J., *Słownik Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Warszawa 2000.
- Rykiel Z., *Podstawy geografii politycznej*, Warszawa 2006.
- Sachs I., *Kształt niepodległości. Wprowadzenie do polityki Trzeciego Świata*, Warszawa 1966.
- Sachs W. (ed.), *The Development Dictionary. A Guide to Knowledge as Power*, Johannesburg, London, New Jersey 1996.
- Samsonowicz H., *Północ–Południe*, Wrocław 1999.
- Scholte J.A., *Globalizacja. Krytyczne wprowadzenie*, Sosnowiec 2006.
- Scholte J.A., Robertson R. (eds), *Encyclopedia of Globalization*, New York, London 2007.
- Sen A., *Rozwój i wolność*, Poznań 2002.
- Seweryński M. (oprac.), *Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy ratyfikowane przez Polskę*, Warszawa 1983.
- Smith B.C., *Understanding Third World Politics. Theories of Political Change and Development*, New York 2003.
- Smoleński P., *Izrael już nie frunie*, Wołowiec 2006.
- Sobczyński M., *Państwa i terytoria zależne. Ujęcie geograficzno-polityczne*, Toruń 2006.
- Solarz M.W., *Francja wobec Afryki subsaharyjskiej. Pozimnowojenne wyzwania i odpowiedzi*, Warszawa 2004.
- Solarz M.W., *Republika Południowej Afryki. Trwałość czy zmierzch potęgi w regionie*, Warszawa 1999.
- Solarz M.W., *Trzeci Świat: zarys biografii pojęcia. Studium z historii idei*, Warszawa 2009.
<https://doi.org/10.31338/uw.9788323511618>
- Solarz M.W., *Walka o władzę w Zimbabwe w latach 2000–2002. Przyczynek do anatomii kryzysu politycznego*, Warszawa 2006.
- Solarz M.W. (red.), *Północ wobec Południa, Południe wobec Północy*, Warszawa 2005.
- Solimano A., *The Evolution of World Income Inequality: Assessing the Impact of Globalization*, CEPAL, seria „Macroeconomía del desarrollo”, December 2001, nr 11.
- Stankiewicz W., *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa 2007.
- Sułek M., *Metody i techniki badań stosunków międzynarodowych*, Warszawa 2004.
- Symonides J. (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006.
- Szlachta B. (red.), *Słownik społeczny*, Kraków 2004.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.
- Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 1983.
- Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 1., Warszawa 1978.
- Tamim M., *Le spectre du Tiers-Monde. L'Éducation pour le Développement*, Paris 2002.

Taylor P.J., Flint C., *Political Geography: World-Economy, Nation-State and Locality*, Essex 2000.

Wallerstein I., *Koniec świata jaki znamy*, Warszawa 2004.

Wiatr J.J., *Socjologia wielkiej przemiany*, Warszawa 1999.

Wielka Encyklopedia PWN, t. 16, Warszawa 2003.

Wielka Encyklopedia PWN, t. 20, Warszawa 2004.

Wielki atlas historyczny, Warszawa 2003.

Wieloński A., *Geografia przemysłu*, Warszawa 2005.

Wildstein B. (red.), *Profile wieku*, Warszawa 2000.

Wilson E.B., *Wstęp do badań naukowych*, Warszawa 1964.

World Bank Atlas, 36th ed., The World Bank 2004.

Worsley P., *The Three Worlds. Culture and World Development*, London 1984.

Vilar P., *Historia Hiszpanii*, Warszawa 1991.

Zajac J., Zięba R., *Polska w stosunkach międzynarodowych 1945–1989*, Toruń 2005.

Zyblikiewicz L., *USA*, Warszawa 2004.

Żakowski J. (red.), *Trwoga i nadzieja. Rozmowy o przyszłości*, Warszawa 2003.

Artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych

Agnew J., *Contemporary political geography: intellectual heterodoxy and its dilemmas*, „Political Geography” 2003, Vol. 22, No 6. [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(03\)00063-5](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(03)00063-5)

Anioł W., *Rozwój społeczny i gospodarczy narodów z perspektywy ONZ*, w: Kukułka J., Popiuk-Rysińska I. (red.), *Wkład ONZ w rozwój współżycia narodów*, Warszawa 1997.

Appleyard B., *Nadchodzą wieki ciemne*, „Przekrój” 2006, nr 1.

Bachvarov M., *Hostile civilisations or co-existence of cultures on the turn of the 20th century*, „Region and Regionalism” 1999, No 4.

Bairoch P., 1982, *International Industrialization Levels from 1750 to 1980*, „Journal of European Economic History”, nr 2.

Balicki J., *Polityka społeczna*, w: Szlachta B. (red.), *Słownik społeczny*, Kraków 2004.

Barbag J., *Mapa polityczna świata*, w: Barbag J. (red.), *Geografia świata*, Warszawa 1985.

Barbag J., *Zmiany mapy politycznej świata (1900–1962)*, w: Barbag J. (red.), *Geografia powszechna*, t. 2, *Człowiek i jego działalność gospodarcza*, Warszawa 1963.

Barber B.R., *Jak ujarzmić kapitalizm*, „Gazeta Wyborcza” z 24–26 grudnia 2004.

Bartczak W., *Rosja patrzy wstecz*, „Gazeta Wyborcza” z 13–15 sierpnia 2005.

Bauman Z., *Ponowoczesność*, w: Szlachta B. (red.), *Słownik społeczny*, Kraków 2004.

Borkowski P.J., Relacje eurośródmorskie jako przykład stosunków Północ–Południe. Model czy wyjątek? w: Solarz M.W. (red.), Północ wobec Południa, Południe wobec Północy, Warszawa 2005.

Bouteflika A., Krytyka „zderzenia cywilizacji”. Wystąpienie na konferencji UNESCO nt. „Dialog cywilizacji jako uwarunkowanie pokoju i postępu ludzkości”, Paryż, 5 kwietnia 2005 r., „Stosunki Międzynarodowe International Relations” 2005, nr 3–4.

Bugaj R., To, że ktoś ma na chleb, nie oznacza, że nie jest biedny, „Dziennik” z 3 października 2007.

Caryl C., Żegnajcie, samuraje, „Newsweek” z 12 marca 2006.

Chojnicki Z., Czyż T., Struktura poziomego życia w systemie regionalnym Polski, w: Chojnicki Z., Czyż T. (red.), Zróżnicowanie przestrzenne poziomu i warunków życia ludności, „Biuletyn KPZK PAN” 1991, z. 153.

Clark W., Preface, w: Moyes A., Hayter T., World III. A Handbook on Developing Countries, Oxford, New York 1964.

Co jest najważniejsze dla świata, „Rzeczpospolita” z 13 stycznia 2005.

Collier P., Jak powstaje nędza współczesnych narodów?, „Europa. Tygodnik Idei” 2009, nr 254.

Dahrendorf R., Perspektywy rozwoju gospodarczego, społeczeństwo obywatelskie i wolność polityczna, w: Danecki J., Danecka M. (red.), U podłoża globalnych zagrożeń. Dylematy rozwoju, Warszawa 2003.

De Soto H., Bieda może pokochać kapitalizm, „Newsweek” 2003, nr 51-52.

Deszczyński P., Konceptualizacja pojęcia „kraje rozwijające się”, „Przegląd Politologiczny” 2002, nr 4.

Diamond J., Dlaczego Montezuma nie podbił Europy?, „Rzeczpospolita” z 3–4 września 2005, dod. „Plus-minus”.

Diamond J., Nowa naukowa synteza historii człowieka, w: Brockman J. (red.), Nowy renesans. Granice nauki, Warszawa 2005.

Dielagin M., Nie wszystko złoto, co się świeci, „Forum” z 22–28 maja 2006.

Dobiecki G., Fiasko integracji, „Rzeczpospolita” z 30 listopada 2004.

Domański H., Nierówności społeczne; w: Szlachta B. (red.), Słownik społeczny, Kraków 2004.

Drakakis-Smith D., Doherty J., Thrift N., Socialist development in the Third World. Introduction: what is a socialist developing country?, „Geography” 1987.

Dudek A., Solarz M.W., Farafra at the Turn of a New Era. Opportunities, Barriers and Consequences of Communication with the Outside World, w: Plit F. (ed.), Development in the Desert. A Case Study of Farafra Oasis, Egypt, Warszawa 2005.

Dudek A., Solarz M.W., Farafra u progu nowej ery. Możliwości, bariery i skutki komunikacji ze światem zewnętrznym, „Afryka, Azja, Ameryka Łacińska” 2004, t. 81.

Esteva G., Development, w: Sachs W. (ed.), The Development Dictionary. A Guide to Knowledge as Power, Johannesburg, London, New Jersey 1996.

Fried D., Wolność potrafi zwyciężać, „Rzeczpospolita” z 29 sierpnia 2005.

Fukuyama F., Nowej historii nie będzie, w: Żakowski J. (red.), Trwoga i nadzieja. Rozmowy o przyszłości, Warszawa 2003.

Fukuyama F., Terrorysty nas nie zniszczą, „Forum” z 22 października 2001.

Fukuyama F., W pułapce historii, „Rzeczpospolita” z 14–15 stycznia 2006, dod. „Plus-minus”.

Gawlikowski K., Azja Wschodnia po drugiej wojnie światowej i znaczenie przełomu lat 80. i 90. XX w., w: Gawlikowski K. (red.), Azja Wschodnia na przełomie XX i XXI wieku. Przemiany polityczne i społeczne, Warszawa 2004.

Gierańczyk W., Porównanie syntetycznych metod badania zróżnicowania i zmiany poziomu życia ludności na przykładzie podregionu toruńsko-włocławskiego w latach 1995–2004, w: Komornicki T., Podgórski Z. (red.), Idee i praktyczny uniwersalizm geografii. Geografia społecznoekonomiczna. Dydaktyka, „Dokumentacja geograficzna” 2006, nr 33.

Głód na świecie, „Wiadomości KAI” 2004, nr 43.

Goldfield D.R., Rozwój miast i przemysłu w latach 1850–1920, w: Nugent W., Parafianowicz H. (red.), Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki, t. 3, 1848–1917, Warszawa 1995.

Góralski W., Trzeci Świat w stosunkach międzynarodowych. Wprowadzenie do dyskusji, w: [Dobrska Z. et al. (kom. red.)], Dialogi o Trzecim Świecie, t. 1, Warszawa 1984.

Gray J., Globalne złudzenie, „Europa. Tygodnik Idei” 2006, nr 19.

Gray J., Życie jest bardziej złożone niż tradycyjna etyka, w: Wildstein B. (red.), Profile wieku, Warszawa 2000.

Groszyk M., Odwzorowanie Petersa – demagogia zamiast kartografii, „Polski Przegląd Kartograficzny” 1986, t. 18, nr 4.

Gutkowski R., Dyktatura za krótszą pracę, „Dziennik” z 17 sierpnia 2007.

Haliżak E., Południe – (państwa rozwijające się – Trzeci Świat), w: Haliżak E., Kuźniar R. (red.), Stosunki międzynarodowe. Geneza. Struktura. Dynamika, Warszawa 2006.

Haliżak E., Północ w stosunkach międzynarodowych, w: Haliżak E., Kuźniar R. (red.), Stosunki międzynarodowe. Geneza. Struktura. Dynamika, Warszawa 2006.

Haliżak E., Przewartościowania koncepcji rozwoju przez ONZ, w: Symonides J. (red.), Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy, Warszawa 2006.

Hesburgh T. M., One Earth: The Problem and Opportunities on a Very Interdependent Planet, 20 September 1974, The Ditchley Foundation Lecture XIII; <http://www.ditchley.co.uk>.

Hoagland J., Przysługa dla Kremla, „Rzeczpospolita” z 24–25 września 2005, dod. „Plus-minus”.

Hoeschele W., The Wealth of Nations at the Turn of the Millennium: A Classification System Based on the International Division of Labor, „Economic Geography” 2002, Vol. 78, No 2.
<https://doi.org/10.2307/4140788>

Horwitz T., Błękitne przestrzenie. Wyprawa śladami kapitana Cooka, Warszawa 2005, s. 224.

Imigranci giną w ogniu, „Gazeta Wyborcza” z 31 sierpnia 2005.

- Jakubowski M., On the notions: developed countries, developing countries, the Third World, and the need of new geographical divisions, w: Rościszewski M., Mashbits Y.G., Siemek Z., Third World. Geographical problems of development, „Geographical Studies” 1981, No 141.
- Jendroszczyk P., Kara za mord dla honoru, „Rzeczpospolita” z 14 kwietnia 2006.
- Jendroszczyk P., Za późno na integrację, „Rzeczpospolita” z 7 grudnia 2004.
- Jędrusik M., Wyspy Pacyfiku jako kierunek podróży turystycznych, w: Komornicki T., Podgórski Z. (red.), Idee i praktyczny uniwersalizm geografii. Geografia społeczno-ekonomiczna. Dydaktyka, „Dokumentacja geograficzna” 2006, nr 33.
- Johnson P., Pociąg do kolei, „Forum” z 24 kwietnia–7 maja 2006.
- Już dziś uczy się chińskiego, „Forum” z 20–26 czerwca 2005.
- Kałamucka W., Idea jakości życia w badaniach geograficznych, w: Komornicki T., Podgórski Z. (red.), Idee i praktyczny uniwersalizm geografii. Geografia społeczno-ekonomiczna. Dydaktyka, „Dokumentacja geograficzna” 2006, nr 33.
- Kapuściński R., Cywilizacje – szanse dialogu, w: Danecki J., Danecka M. (red.), U podłoża globalnych zagrożeń. Dylematy rozwoju, Warszawa 2003.
- Kapuściński R., Świat rozpędzony, świat uśpiony, w: Żakowski J. (red.), Trwoga i nadzieja. Rozmowy o przyszłości, Warszawa 2003.
- Kapuściński R., Ubóstwo a planetarna solidarność. Obraz roku 1996., „Tygodnik Powszechny” 1996, nr 51–52, dod. „Apokryf” nr 10.
- Kasprzyk L., Rozwój ekonomiczny – nadzieją na wyrównanie szans, w: Symonides J. (red.), Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy, Warszawa 2006.
- Kenig M., Trzeci Świat w stosunkach międzynarodowych. Wprowadzenie do dyskusji, w: [Dobrska Z. et al. (kom. red.)], Dialogi o Trzecim Świecie, t. 1., Warszawa 1984.
- Kieniewicz J., Ile jest „światów” na naszym globie? Wprowadzenie do dyskusji, w: [Dobrska Z. et al. (kom. red.)], Dialogi o Trzecim Świecie, t. 1., Warszawa 1984.
- Kipling R., The White Man’s Burden, w: Eliot T.S., A Choice of Kipling’s Verse made by T.S. Eliot with an essay on Rudyard Kipling, London 1963.
- Klementewicz T., Polityka, w: Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, t. 4., Warszawa 1996.
- Kochanowicz J., Państwo dobrobytu, w: Wielka Encyklopedia PWN, t. 20, Warszawa 2004.
- Kolodziej E.A., Soviet Prospects in the Developing World: Implications for US Policy, w: Kolodziej E.A., Kanet R.E. (eds), The Limits of Soviet Power in the Developing World, Baltimore 1989.
- Kołąkowski L., Ze wszystkiego można wykuć pałkę, w: Wildstein B. (red.), Profile wieku, Warszawa 2000.
- Knothe T., Trzeci Świat w stosunkach międzynarodowych. Wprowadzenie do dyskusji, w: [Dobrska Z. et al. (kom. red.)], Dialogi o Trzecim Świecie, t. 1, Warszawa 1984.
- Krasnodębski Z., Postęp, w: Szlachta B. (red.), Słownik społeczny, Kraków 2004.
- Krupska J., Polityka rodzinna w Polsce i w Europie, „Wiadomości KAI” z 6 kwietnia 2008.

Księżopolski M., Pojęcie rozwoju społecznego. Różne koncepcje postępu społecznego i regresu a idea „rozwoju społecznego”, w: Raport o Rozwoju Społecznym: Polska 1995, UNDP 1995, <http://www.unic.unorg.pl>.

Kuligowski W., Gdzie coca-cola ożywia zmarłych, „Polityka” z 30 września 2006, dod. „Niezbędnik Inteligenta”.

Lambert B., Lord Franks, Diplomat Who Led Marshall Plan Effort, Dies at 87, 18 October 1992, <http://query.nytimes.com>.

Le Roy Ladurie E., Czy komunizm był koniecznym etapem naszej historii, „Europa. Tygodnik idei” 2005, nr 48.

Legum C., USSR Policy in Sub-Saharan Africa, w: Korbonski A., Fukuyama F. (eds), *The Soviet Union and the Third World*, Ithaca, London 1987.

Leszczycki S., Mapa regionów ekonomicznych świata, w: Leszczycki S., *Geografia jako nauka i wiedza stosowana*, Warszawa 1975.

Leszczycki S., Zadania regionalizacji ekonomicznej, w: Leszczycki S., *Geografia jako nauka i wiedza stosowana*, Warszawa 1975.

Leszczyński A., Kto się rozwija, kto się zwija, „Polityka” 2004/2005, nr 52–53.

Leszczyński A., Ziemia Obiecana. Wersja 2.0, „Gazeta Wyborcza” z 28–29 maja 2005.

Lisowski A., Przedmiot badań, funkcje i tożsamość geografii na początku XXI w., w: Maik W., Rembowska K., Suliborski A. (red.), *Geografia a przemiany współczesnego świata*, Bydgoszcz 2007.

Love J.L., ‘Third World’ A Response to Professor Worsley, „Third World Quarterly” 1980, nr 2. <https://doi.org/10.1080/01436598008419498>

Lubowski A., Z kąta do konta, „Polityka” z 16 grudnia 2006, dod. „Niezbędnik Inteligenta”.

Matuszek K., Zmiana społeczna, w: Szlachta B. (red.), *Słownik społeczny*, Kraków 2004.

Mishra P., Cierpienia młodego Hindusa, „Forum” z 6–12 marca 2006.

Moïsi D., Mroczny narcyzm imperium, „Rzeczpospolita” z 31 grudnia 2005 – 1 stycznia 2006, dod. „Plus-minus”.

Moïsi D., Przyczajony tygrys, ukryty mrok, „Rzeczpospolita” z 25–26 marca 2006, dod. „Plusminus”.

Nyerere J.K., Foreword, w: Museveni Y.K., *What is Africa’s problem? Speeches and writings on Africa by Yoweri Kaguta Museveni*, Kampala 1992.

Ogonowski P., Wyzwania rozwojowe, w: Symonides J. (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006.

Orłowski W.M., Wojna trzech światów, „Wprost” z 26 grudnia 2004.

Pannikar K.M., *La Conférence de l’indépendance*, w: Braillard P., Djalili M.-R., *Tiers Monde et Relations Internationales*, Paris 1984.

Pietraś M., Procesy globalizacji, w: Pietraś M. (red.), *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Lublin 2006.

Piasecki R., Ewolucja teorii rozwoju gospodarczego krajów biednych, w: Piasecki R. (red.), *Ekonomia rozwoju*, Warszawa 2007.

Pipes R., Kompleks imperium, „Rzeczpospolita” z 13–14 maja 2006, dod. „Plus-minus”.

Pipes R., Prawdziwy obraz Rosji, „Rzeczpospolita” z 23–24 października 2004.

Ramiarison H. A., Industrialization in Less Developed Countries (LDCs): lack of successful policy and poor investment climate as a major impediment in sub-Saharan Africa, Annual Bank Conference on Development Economics, Cape Town, June 10, 2008.

Reszka R., Kraj książąt i żebraków, „Rzeczpospolita” z 8 marca 2005.

Rościszewski M., Poślowie, w: Barbag J., *Geografia polityczna ogólna*, Warszawa 1987.

Runowicz A., Ile jest „światów” na naszym globie? Wprowadzenie do dyskusji, w: [Dobrska Z. et al. (kom. red.)], *Dialogi o Trzecim Świecie*, t. 1, Warszawa 1984.

Sachs J.D., Ekonomia lekceważy rzeczywistość, „Europa. Tygodnik Idei” 2006, nr 26.

Sachs J.D., Opłaca się walczyć z biedą, „Świat Nauki” 2005, nr 10/170 (specjalny).

Santamaria Y., Afrokomunizmy: Etiopia, Angola, Mozambik, w: Courtois S., Werth N., Panné J.-L., Paczkowski A., Bartosek K., Margolin J.-L., *Czarna księga komunizmu. Zbrodnie, terror, prześladowania*, Warszawa 1999.

Sartre J.-P., Poślowie, w: Fanon F., *Wyklęty lud ziemi*, Warszawa 1985.

Sauvy A., Trois mondes, une planète, „L’Observateur” z 14 sierpnia 1952, nr 118.

Senghor L.S., Bandoeng, w: Braillard P., Djalili M.-R., *Tiers Monde et Relations Internationales*, Paris 1984.

Siemek M., Im cywilizacja dojrzała, tym pracy powinno być mniej, „Dziennik” z 28 grudnia 2006.

Slater D., Geopolitical imaginations cross the North–South divide: issues of difference, development and power, „Political Geography” 1997, Vol. 16, No 8. [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(96\)00090-X](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(96)00090-X)

Slater D., The geopolitical imagination and the enframing of development theory, w: Cox K.R. (ed.), *Political Geography. Critical Concepts in the Social Sciences*, Vol. II, London, New York 2005.

Sorman G., Jak zrehabilitować kapitalizm, „Dziennik” z 29 kwietnia – 1 maja 2005.

Sorman G., Rynek nas nie wyręczy, „Polityka” z 29 października 2005.

Spivey N., Mniej portretu, więcej karykatury, „Forum” z 27 marca – 2 kwietnia 2006.

Stiglitz J., Jesteście bogaczami, „Dziennik” z 21 lutego 2007.

Symonides J., Organizacja Narodów Zjednoczonych: geneza, podstawa, cele i zasady funkcjonowania, struktura, organy główne i pomocnicze, system Narodów Zjednoczonych, w: Symonides J. (red.), *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, Warszawa 2006.

Szlajfer F., Level of living, state and global comparative studies, w: Rościszewski M., Czyż B., Grzeszczak J. (eds), *The state, modes of production and world political map*, Institute of Geography and Spatial Organization, Polish Academy of Sciences, Conference papers 3, Warszawa 1989.

Szlajfer F., Poziom życia. Zarys podejść i koncepcji, w: Rościszewski M. (red.), Zmiany w światowej przestrzeni społeczno-gospodarczej, „Dokumentacja Geograficzna” 1991, z. 6.

Szporluk R., Pożegnanie z imperium, „Europa. Tygodnik Idei” z 2 sierpnia 2006.

Szynkiewicz S., Południe i Północ w jednym stoją domu. Problem ludów tubylczych, w: Ramus E. (red.), Północ–Południe: konflikt czy współpraca, Warszawa 2001.

Śpiewak P., Jelonek A.W., Wstęp. Immanuel Wallerstein i jego paradygmat, w: Wallerstein I., Koniec świata jaki znamy, Warszawa 2004.

Thurow L.C., Naszą rzeczywistością jest światowy rynek, w: Wildstein B. (red.), Profile wieku, Warszawa 2000.

Tomlinson B.R., What was the Third World?, „Journal of Contemporary History”, April 2003, Vol. 38, No 2. <https://doi.org/10.1177/0022009403038002135>

Turowski M., Wielkie Rozwidlenie? Jak powstawał Trzeci Świat, „Lewą Nogą. Polityka. Artystyka” 2005, nr 17.

Vorbrich R., Afrykanie to nie dzieci Zachodu, „Rzeczpospolita” z 24–25 listopada 2007, dod. „Plus-minus”.

Witkowski J., Ewolucja koncepcji rozwoju od końca II wojny światowej do roku 2000, „Dialogi o rozwoju”, 2008 nr 2.

Wolf-Philips L., Why Third World?, „Third World Quarterly” 1979, nr 1. <https://doi.org/10.1080/01436597908419410>

Wolf-Philips L., Why ‘Third World’?: origin, definition and usage, „Third World Quarterly” 1987, nr 9 (4). <https://doi.org/10.1080/01436598708420027>

Wróbel A., Raula Prebischa wizja gospodarki światowej i jego rola w rozwoju teorii wymiany międzynarodowej, w: Kuźniar R. (red.), Porządek międzynarodowy u progu XXI wieku. Wizje – koncepcje – paradygmaty, Warszawa 2005, s. 617–643.

Zięba M., Etyka i ekonomia – dwadzieścia wieków nieporozumień, „Frona. Pismo poświęcone” 2008, nr 48.

Zuchowicz K., Jak dziś wygląda świat, „Rzeczpospolita” z 12 lipca 2006.

Zychowicz P., Podzielona Australia, „Rzeczpospolita” z 15 grudnia 2004.

Raporty i sondáže

The Challenge to the South. The Report of the South Commission, Oxford 1992.

Common Crisis. North–South: Cooperation for world recovery, London 1983.

Dudek A., Państwa świata: podstawowe wskaźniki społeczne i ekonomiczne, w: Przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski, Rocznik Strategiczny 2007/08, Warszawa 2008.

Dudek A., Państwa świata: wybrane dane i wskaźniki, w: Przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski, Rocznik strategiczny 2005/06, Warszawa 2006.

Dudek A., Państwa świata: wybrane dane i wskaźniki, w: Przegląd sytuacji politycznej, gospodarczej i wojskowej w środowisku międzynarodowym Polski, Rocznik strategiczny 2006/07, Warszawa 2007.

ESPON Project 3.4.1. Europe in the World. Final Report – Vol. 1.

North–South: A programme for survival. The Report of the Independent Commission on International Development Issues under the Chairmanship of Willy Brandt, London 1980.

Raport o Rozwoju Społecznym, Polska 1995, UNDP 1995.

UNDP, Annual Report: Global partnership for development 2006, <http://www.undp.org>.

[UNDP], Human Development Indices: A statistical update 2008.

[UNDP], Human Development Report 2004; 2005; 2006; 2007/2008; 2009.

Voice of the People. Media Release, 29 września 2002, Gallup International, <http://voice-of-the-people.net/default.asp?content=http>.

Voice of the People. Progress and Priorities for 2005, Gallup International, <http://extranet.gallup-international.com/uploads/internet/VoP%20Priorities%20for%202005.doc>.

Voice of the People 2005. Survey Results. Hunger and Poverty, Gallup International, <http://www.voice-of-the-people.net>.

Setting the priorities for leaders in 2005, Gallup International, World Economic Forum, <http://extranet.gallup-international.com/uploads/internet/WEF%20Press%20release.doc>.

Adresy internetowe

Biblioteka i Muzeum prezydenta H.S. Trumana, <http://www.trumanlibrary.org> .

The Ditchley Foundation, <http://www.ditchley.co.uk>.

„Dziennik”, <http://www.dziennik.pl>.

Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej (ESPON), <http://www.espon.eu>.

Freedom House, <http://www.freedomhouse.org>.

Gallup International Association, <http://www.gallup-international.com>

Gazeta.pl. Portal internetowy, <http://www.gazeta.pl>

The Group of 77 at the United Nations, <http://www.g77.org>

Instytut Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego, <http://filozofia.uw.edu.pl/>

Interia.pl, <http://www.interia.pl>

„Le Magazine de l’Homme Moderne”, <http://www.homme-moderne.org>

Organizacja Narodów Zjednoczonych, <http://www.un.org>

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, OEDC, <http://www.oecd.org>

Ośrodek Informacji ONZ, <http://www.unic.unorg.pl>

Program Rozwoju Narodów Zjednoczonych, UNDP, <http://www.undp.org>

„The New York Times”, <http://query.nytimes.com>

Wikipedia. Wolna encyklopedia, <http://pl.wikipedia.org>

Wikiźródła, <http://pl.wikisource.org>